

МИНИСТАРСТВО ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И НАУКУ
БИРО ЗА РАЗВОЈ ОБРАЗОВАЊА

Наставни програм

МУЗИЧКА УМЕТНОСТ
за I годину

Гимназијског образовања

Скопље, 2025. година

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ

Наставни предмет	Музичка уметност
Врста/катерорија наставног предмета	Обавезни
Година учења	I (прва)
Теме/области наставног програма	<ul style="list-style-type: none"> • Музичка уметност кроз време • Музичка теорија кроз праксу • Музичка изведба и креативни израз • Музичко културно наслеђе
Број часова	1 час недељно/36 часа годишње
Опрема и средства	<ul style="list-style-type: none"> • Специјализована учионица (кабинет), која је поред стандардних средстава и помагала има и: <ul style="list-style-type: none"> • Клавир/пијано/електрични пијано и разноврсне инструменте за бендове и оркестре; • Штампане материјале (нотни записи, приручници, часописи, новине, књиге, енциклопедије и друга литература); • Дводимензионални отисци – непрограмирани (слике, фотографије, постери, илустрације); • Уређаји за репродукцију аудио и видео записа (ТВ пријемник, компјутер са приступом интернету и апликацијом за писање нота, квалитетни звучници, ЛЦД пројектор, паметна табла, ЦД и ДВД уређај, хај-фај уређај); • Аудио и видео записи на звучним носачима који могу да се репродукују на расположивим уређајима; • Едукативни дигитални материјали; • Интерактивна табла.

<p>Норматив наставног кадра</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Настава из Музичке уметности у I години гимназије може да изводи лице које је завршило: <ul style="list-style-type: none"> • Студије музичке уметности, наставни смер/музичка теорија и педагогија, VII/1 или VI A ниво (према МОК) и 240 ЕКТС бодова; • Студије музичке уметности, други ненаставни смер, VII/1 или VI A ниво (према МОК) и 240 ЕКТС бодова уз стечену педагошко-психолошку и методичку припрему у акредитованој високообразовној установи.
--	---

РЕЗУЛТАТИ УЧЕЊА

<p>Тема 1: МУЗИЧКА УМЕТНОСТ КРОЗ ВРЕМЕ Укупно часова: 15</p>	
<p>Резултати учења:</p> <p>Ученик/ученица ће бити способан/способна да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Разликује музичке епохе, описује њихове основне карактеристике и наводи истакнуте композиторе који припадају тим музичким периодима. 2. Разликује и категорише музичке инструменте и ансамбле у делима која слуша. 3. Повезује улогу композитора, извођача и слушалаца у процесу стварања, извођења и прихватања музичке уметности кроз историју. 4. Објашњава музичка изразна средства, полифонију и дур-мол систем у делима која слуша. 5. Препознаје музичке форме у складу са музичким епохама и објашњава њихову повезаност са карактером слушаних дела, користећи одговарајућу музичку терминологију. 	
<p>Садржаји (и појмови):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Значај музике за човека и друштво музика, музичка изражајна средства, музички укус, музички жанрови, музичка култура) 	<p>Стандарди оцењивања:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Објашњава значај музике за човека и наводи примере за њену повезаност са другим уметностима и наукама; • Објашњава значење и утицај музике на човека и друштво; • Анализира музичке жанрове коришћењем музичких појмова и музичких

<ul style="list-style-type: none"> • Музика у првобитној заједници и старом веку (синкретизам, знаци за записивање музике, тонски низови, тетрахорд, питагорејска школа, интервал и пропорције, старогрчка трагедија) 	<p>изражајних средстава.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Описује настанак музике; • Наводи примере појава синкретизма у обредима првобитних заједница; • Описује статус музичара у старим цивилизацијама; • Наводи карактеристике знакова за записивање музике, тонских низова и тетракорда у старом веку; • Наводи идеје за музику питагорејске школе; • Описује улогу хора у старогрчкој трагедији.
<ul style="list-style-type: none"> • Музика у средњем веку и ренесанси (духовна музика: грегоријански корал, миса, вишегласје, органум, нотација, Гвидо Аретински, солмизација, источна појања, Јован Кукузел; световна музика: трубадури; вокална полифонија, мотет, мадригал, балада, канцонета, павана и гаљарда, Палестрина, Орландо ди Ласо; музички инструменти) 	<ul style="list-style-type: none"> • Препознаје музику из средњег века и ренесансе по заступљености карактеристичних инструмената и музичких форми; • Разликује духовну и световну музику и њихове форме; • Описује појаву солмизације; • Повезује ренесансу у музици са другим уметностима; • Наведује карактеристике вишегласног певања и музичких форми у ренесанси.
<ul style="list-style-type: none"> • Музички барок (инструментална полифонија, моторика, дур-мол систем, хармонија, акорд, барокни музички инструменти, инструменталне форме: свита, концерто грозо, концерт, прелудијум, фуга; вокално-инструменталне форме: опера, арија, речитатив, ораторијум, кантата, пасија, корал; Фирентинска камерата, прве опере; Клаудио Монтеверди, Јохан Себастијан Бах, Георг Фридрих Хендл, Антонио Вивалди) 	<ul style="list-style-type: none"> • Препознаје барокну музику по заступљености карактеристичних инструмената и музичких форми; • Објашњава настанак опере; • Наводи карактеристике дур-мол система, инструменталне полифоније и музичких форми у бароку; • Разликује вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне композиције барокних мајстора.
<ul style="list-style-type: none"> • Усмерено слушање (композитор, дело, извођач, извођачки састав, изразна средства) 	<ul style="list-style-type: none"> • Препознаје аутора, наслов и извођачки састав слушане композиције; • Наводи музичка изразна средства у слушаној композицији; • Анализира извођење композиције и вреднује различите изведбе на основу врсте и бројности инструмената, темпа, динамичких нијансирања, техничке спремности и изразитости уопште; • Креира листу музичких примера који се односе на музичку уметност кроз време.

*Препоручене композиције:

Ласо – Matona mia cara

Ласо – Eccho

Палестрина – Kyrie из Missa Papae Marcelli

Монтеверди – мадригали по избору

Хендл – арија Lascia ch'io pianga из опере „Риналдо“

Хендл – Музика на води (фрагменти по избору)

Хендл – Алелуја из ораторијума „Месија“

Бах – Бадинерија

Бах – Прелудијум и fuga у це-молу

Бах – Бранденбуршки концерт бр. 3 (фрагменти по избору)

Бах – Арија Erbarme dich из Matthäuspassion / „Пасија по Матеју“

Вивалди – Годишња доба (по избору)

Примери западног и источног црквеног певања, средњовековних и ренесансних игара и инструменталних дела по избору.

- Наставник има слободу да изабере композиције за слушање по свом нахођењу.

Примери активности:

- **Индивидуална активност:** Сваки ученик самостално пише есеј у којем упоређује карактеристике музике у историјским периодима који се изучавају. Ученици презентују своје есеје пред свима.
- **Дискусија:** Ученици прво слушају музичка дела из наведених историјских периода, а потом, кроз дискусију коју води наставник и у којој сви учествују, упоређују слушана дела одговарајући на питања везана за констатоване разлике и сличности.
- **Истраживачка активност:** Ученици, подељени у мале групе/парове, истражују тему „Знаци за записивање музике у старим цивилизацијама“ и припремају презентацију. Ученици представљају презентације пред свима.
- **Квиз:** Кроз коришћење апликације за креирање квизова, наставник израђује квиз-питања са понуђеним одговорима, од којих је само један тачан, у вези са карактеристикама музике у изучаваним историјским периодима. Сваки ученик самостално, уз помоћ компјутера/мобилног телефона, одговара на питања квиза у апликацији. Као критеријуми успеха узимају се тачан одговор и време решавања за свако питање, а на основу тога ученици се рангирају по успеху.
- **Естетска процена:** Ученици описују и упоређују карактеристике слушаних дела из изучаваних историјских периода и њихових извођења и дају естетску процену.

-

Тема 2: МУЗИЧКА ТЕОРИЈА ПРЕКО ПРАКСЕ

Укупно часова: 7

Резултати учења:

Ученик/ученица ће бити способан/способна да:

1. Разликује, упоређује и анализира карактеристике звучних примера кроз објашњење изразних елемената (визуелне и аудитивне скале до једног повишеног знака са њиховим елементима) и примењује их кроз певање/свирање једногласних и двогласних песама и вежби уз примену нотног записа.
2. Разликује аудитивно и примењује равне и неравне тактове у пратњи познатих музичких примера са различитим ритмовима и музичким метрима (2/4, 3/4, 4/4, 5/8, 7/8, 9/8).
3. Користи апликације за музичку нотацију уз примену научених музичких изразних елемената (кључеви, скале са свим елементима, интервали и врсте тактова).

Важна напомена: Садржаји из ове теме предвиђени су да се савладају на најосновнијем нивоу, кроз практичне активности. Важно је да ученици стекну основна знања из музичке теорије, искључиво у служби осталих тема из наставног програма за одговарајућу годину изучавања.

Садржаји (и појмови):

- **Скале и интервали**
(Тонски систем, октава, виолински кључ, бас кључ, повишивач, сниживач, разрешивач, полустепен, цео степен, степен и по, тетракорд, ступањ, C-dur, a-moll, G-dur, e-moll, F-dur, d-moll, дурска скала, природна, хармонска и мелодијска врста молске скале, паралелне скале; прима, секунда, терца, кварта, квинта, секста, септима, октава)

- **Ритам, метар и такт**

Стандарди оцењивања:

- Наводи дурске и молске скале до једног предзнака и објашњава значење њихових саставних елемената (полустепен, цео степен, степен и по, ступањ, тетракорд, дијез, бемол, бекар);
- Набраја интервале и назначава одговарајућу удаљеност између тонова;
- Препознаје интервале визуелно у нотном запису;
- Креира дуру и мол скале пратећи кораке за добијање паралелне молске скале;
- Користи виолински и бас кључ при записивању и препознавању тонова и скала;
- Препознаје различите скале у једноставним музичким примерима.
- Креира и изводи једноставне музичке примере у виолинском и бас кључу уз употребу различитих интервала.
- Објашњава пирамиду поделе музичких вредности нота;

<p>(нотне вредности, равномерни тактови: дводелни, троделни и четвороделни тактови са двојном поделом мерне јединице; неправилни тактови: тактови са мерном јединицом осмином)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Прави разлику између равномерних и неправилних тактова; • Тактира ритмичке вежбе са различитим врстама тактова и музичким вредностима нота; • Креира ритмичке вежбе са различитим врстама тактова и музичким вредностима нота.
<ul style="list-style-type: none"> • Апликације за нотно писање 	<ul style="list-style-type: none"> • Примењује ознаке за ноте у виолинском и бас кључу у тоналитетима са до једним дијатонским бемолом или дијатонским дијезом, уз различите музичке метре, у апликацији за нотацију музике; • Пише ноте мелодских и хармонских интервала у апликацији за музичку нотацију; • Креира кратке музичке фразе у апликацији за писање нота.
<p>Примери активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Индивидуална и/или групна активност: Ученици певају једноставну мелодију по слуху и по нотном запису, са и без пратње (могу и самостално и у пару). - Практична активност: Ученици, самостално или подељени у мале групе/парове, граде скале и интервале на клавијатури (синтесајзер или други клавијатурални инструменти који су на располагању), а затим свирају по слуху кратке музичке фразе са интервалима. - Квиз: Уз примену апликације за креирање квизова, наставник припрема питања са понуђеним одговорима од којих је само један тачан, у вези са изученим појмовима о скалама, интервалима и ритму. Сваки ученик самостално, уз помоћ компјутера или мобилног телефона, одговара на питања у апликацији. Критеријуми за успех су тачан одговор и време решавања сваког питања, а ученици се рангирају по резултатима. - Такмичење: Ученици, подељени у групе, такмиче се у записивању и извођењу једноставних музичких примера у различитим тактовима (метроритмичко варирање) и у различитим скалама (транспонисање) у петолинијским свескама или уз коришћење апликација за писање нота. - Естетска процена: Ученици слушају музичка дела из различитих жанрова и историјских периода, описују опсег и ток мелодије и ритмичке карактеристике, уочавају полифоне и хармонске одлике на најосновнијем нивоу и дају естетску процену. 	
<p>Тема 3: МУЗИЧКО ИЗВОЂЕЊЕ И КРЕАТИВНИ ИЗРАЗ Укупно часова: 7</p>	
<p>Резултати учења:</p> <p>Ученик/ученица ће бити способан/способна да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пева/свира песме, вежбе и примере из музичких дела различитих жанрова, карактера, садржаја и нивоа, соло или у групи, 	

<p>једногласно и вишегласно, по слуху и по нотном запису.</p> <p>2. Пева/свира у соло, групно и/или колективно вокално/инструментално извођење.</p> <p>3. Изражава се креативно кроз израду кратких музичких фрагмената, дигиталних и других пројеката уз помоћ ИКТ-а и ВИ.</p>	
Садржаји (и појмови):	Стандарди оцењивања:
<ul style="list-style-type: none"> • Вокална интерпретација и свирање инструмената (Вокална интерпретација, соло, групна и колективна вокална/инструментална изведба, хор, оркестар, бенд, уметничка песма, поп песма, рок песма, народна песма) 	<ul style="list-style-type: none"> • Демонстрира правилну технику певања/свирања приликом соло или групне изведбе песама/вежби различитих по жанру, стилу, карактеру и садржају, по слуху и по нотном запису; • Примењује елементе интерпретације и изражавања при певању/свирању песама/вежби различитих по жанру, стилу, карактеру и садржају; • Креира једноставну музичку пратњу за песме/вежбе коришћењем интервала на клавијатури.
<ul style="list-style-type: none"> • Синкретизам - музика и друге уметности (фрагмент, секвенца, кореографија, сценографија, драматизација) 	<ul style="list-style-type: none"> • Конципира музички део за представе, драматизације и приредбе кроз селекцију музичких фрагмената уз помоћ ИКТ и ВИ; • Изабира одговарајуће музичке примере за задати драмски/филмски/документарни исечак користећи ИКТ; • Креира музичку игру (кореографија, сценографија, певање, свирање, драматизација) на песме различитих жанрова.
<p>Примери активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Индивидуална и/или групна активност: Ученици певају/свирају музичке примере различитих жанрова, карактера и садржаја, соло или у групи, једногласно и вишегласно. • Истраживачка активност: Ученици, подељени у мале групе/парове, истражују културно-уметничке догађаје синкретичког карактера (музика, плес, драма, визуелна уметност, књижевност, ликовна уметност, видео, дигитални медији) у локалној средини. Потом сва ка група/пар презентује резултате истраживања и осмишљава синкретички догађај за који постоји интерес у локалној заједници. • Креативна активност: Ученици, подељени у групе, креирају кратке музичке фрагменте уз помоћ ИКТ и ВИ и/или осмишљавају музичку игру (кореографија, певање, свирање, драматизација) на песме различитих жанрова. Креације презентују пред вршњацима. • Такмичење: Ученици се такмиче у вокалним, инструменталним и вокално-инструменталним извођењима, индивидуално, у хору, оркестру и бенду. Најуспешнији су ранжирани по унапред дефинисаним критеријумима. • Естетска процена: Ученици аргументовано износе мишљење о својој музичкој изведби и синкретичким креацијама, као и о изведбама и креацијама других ученика, засновано на изученим изразним средствима. 	

Тема 4: МУЗИЧКО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	
Укупно часова: 7	
Резултати учења: Ученика/ученица ће бити способан/способна да:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Категоризује песме, игре, ора и инструменте у народној традицији; 2. Објасни различите начине певања народних песама, изразна средства у народним орама и класификацију народних инструмената према изгледу и звучности; 3. Објасни значај и начине очувања и одржавања културног/музичког наслеђа; 4. Пева/свира примере песама, игара и ора из народне традиције, примењујући њихове музичке изразне елементе. 	
Садржаји (и појмови):	Стандарди оцењивања:
<ul style="list-style-type: none"> • Песма у македонској народној традицији и у традицији народа који живе у Републици Северној Македонији (Традиционално певање – грлено певање; једногласно певање; Двогласно певање: бордунско/гласочекно/укано певање; двогласно певање са горњом терцом или квинтом; Тригласно певање; Орнаменти; Класификација: календарске песме и некалендарске песме/по намени – саборске песме, трпезне песме, ороводне песме.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Препознаје рустикално певање; • Објашњава начин бордунског певања у односу на певање у терци или квинти у певачким групама; • Разликује бордунско певање од других врста певања у македонској народној традицији и традицијама народа који живе у Републици Северној Македонији; • Користи бордунско двогласно певање при рустикалном певању; • Идентификује различите манире (бордун, орнаменти, грлено певање) приликом извођења народних песама; • Пева народне песме у одговарајућем маниру, према календарској и некалендарској подели (обредне и саборске/трпезне/ороводне).
<ul style="list-style-type: none"> • Плесови и кола (ора) у народној традицији (фолклорна музика, плес, коло (оро), скакање, кораци, окретање, фигуре, инструментална пратња) 	<ul style="list-style-type: none"> • Разликује традиционалну народну музику од новостворене ауторске народне музике путем повезивања музичких, текстуалних, извођачких и социјалних карактеристика; • Препознаје и упоређује македонске народне игре и кола (ора) и игре и кола (ора) пореклом из других народа који живе у нашој земљи, према њиховим карактеристикама и изразним елементима;

	<ul style="list-style-type: none"> • Објашњава стил извођења у народним играма и колима (потскок, кораци, окретања, фигуре) и састав инструменталне пратње народа који живе у нашој земљи; • Прави разлику између различитих врста игара и кола према формама, наменама, местима и начинима извођења; • Демонстрира кораке из игара и кола која се уче на часу.
<ul style="list-style-type: none"> • Инструменти у народној традицији (подела према изгледу и звучности: жичани инструменти, дувачки инструменти, ударачки инструменти; подела према пореклу: сеоски /народни и градски/фабрички инструменти) 	<ul style="list-style-type: none"> • Наводи групе народних инструмената; • Препознаје народне инструменте према изгледу и звучности; • Идентификује и анализира разлоге за заступљеност народних инструмената у фолклору македонског народа и других народа који живе у нашој земљи, у складу са њиховим карактеристикама и изразним елементима; • Наводи примере сеоских/народних и градских/фабричких инструмената и композиција у којима су заступљени.
<ul style="list-style-type: none"> • Заштита и одржавање народне музичке традиције (традиција, музичко наслеђе, конзервација, реконструкција, звучни архив) 	<ul style="list-style-type: none"> • Објашњава значај и очување традиције и музичке баштине; • Наводи начине заштите народне музичке традиције; • Описује облике и начине заштите и одржавања народне музичке традиције и објашњава њихове предности и мане; • Израђује визуелне и аудио материјале о народној музичкој традицији уз примену ИКТ.
<p>*Препоручени аудиовизуелни примери за народне песме и игре :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Гласоечно пеење - Долни Полог - https://www.youtube.com/watch?v=UE19DePM4sc&ab_channel=UNESCO, - Сон солнила царица ми, Трио Гавровци, https://www.youtube.com/watch?v=oKEDZ0VvT1k&ab_channel=dimnajuda <p>Традиционални песни, Источна Македонија, Леле Недо, бела Недо, Велигденска песна, група „Гајда“, Ињево https://youtu.be/iJKiLN_JrDA?si=Az-9LH_qz6FyRPk-</p> <p>Мори чупи Костурчанки, соборска, геупа „Костурчанки“, Егејска Македонија - https://youtu.be/Tq8X0AkRADM?si=c4YPrTNPsbICzRA8</p> <ul style="list-style-type: none"> - Копачка, од село Драмче, Пијанец, - https://youtu.be/YbWSKmvMSjA?si=6f1CBQ77IH6LwaVJ - Шетнала се Јана - https://youtu.be/faXNJNAwwYc?si=mtHMyDU8P9689BbY - Потрчулка, Пајдушката, Овче Поле - https://youtu.be/_nGA54aH_s?si=Phaxsfuf--DJaB66 - Невестинско од Мала Река Мијаци - https://youtu.be/fdYwQawg_hg?si=xZeZuXFUwJg3Auzr 	

- **Тешкото**, Мала Река Мијаци - <https://youtu.be/SpEjTRGJEde?si=U-fnOsRPGvWpIyCx>
- **Буките**, Егејска Македонија, Воденско - <https://www.youtube.com/watch?si=9qHVrmcWcLPWnQqj&v=Vow9rVlbpwA&feature=youtu>
- **Поседница**, Егејска Македонија - <https://youtu.be/LPaWlaI5aPA?si=Md-QMAOKsOb7PGGT>
- **Женско крстено**, Скопска Црна Гора - <https://youtu.be/B1ddqKbbS8U?si=w25xgie0ibkqAOg>
- **Китуше Митушеоро, Ситна Лиса Скопска Црна Гора, Потрчано оро, Скопска Блатија** <https://youtu.be/QFSMVtb0w3k?si=FCCPvRiwAfC8tek>
- **Баба Ѓурѓа, оро Скопска Блатија** - https://youtu.be/m01TnJAm3VQ?si=vl99b_4ZveeALVVb
- **Српски и босански песни и игри** <https://youtu.be/GzcHf9hGmZI?si=nnCvcx7ouBiO0SZe>
- **„Коло“ игри од Србија** <https://youtu.be/2IIDM1V5fh0?si=ZfcxIH3pAgiznSkz>
- **„Романо оро“/„Ромско оро“** - <https://youtu.be/jChCTnFlaCk>
- **„Yeni Yol“/„Нов пат“** - https://youtu.be/SgtDu7_zFKM?si=zGAIWp5_8xwjHbPM
- **Vallja e Shotës/Шота оро** - <https://youtu.be/ZgHtqINRho8?si=TLfdaahwcrd5LPNE>
- **„Hasan Aga“/„Хасан ага“** - https://youtu.be/FYSi7VUsRps?si=7U_pGG02gP9nE4V6
- **Влашки игри** <https://www.youtube.com/watch?v=MUH0zMxrhZs>

* Препоручене композициије за народне жичане инструменте, дувачке инструменте, ударачке инструменте:

- „Тамбура“ (тамбура) https://www.youtube.com/watch?v=Xrb61C_SDDA
- „Тешкото оро“, исполнува „Танец“ (зурли и тапани) <https://www.youtube.com/watch?v=53rP5gH1YVM>
- „Три години стана“, исполнува „Чалгии мерак“ (канон и ут) <https://www.youtube.com/watch?v=zvlkSCQtUXw>
- „Марие млада невесто“, исполнува „Чалгии мерак“ https://www.youtube.com/watch?v=trz_zFb5VN4
- „Старо чалгиско оро“, исполнува „Чалгии мерак“ <https://www.youtube.com/watch?v=UncbrHqiy3E>
- „Трен“ – исполнува Бора Дугић (фрула) <https://www.youtube.com/watch?v=IOj1rmX6nDk>
- Српски народни инструменти** <https://www.youtube.com/watch?v=JYKLSdvp6ag>
- „Darbuka performers“/„Соло перформанс“, исполнува Burhan Öcal/Бурхан Оџал (дарбука) <https://www.youtube.com/watch?v=6z1wE1rFL-s>
- „Melodi Instrumentale“/„Инструментална мелодија“- Qifteli, Sharki, Kavall, Fyell, Def/чифтелија, шаркија, кавал, фрула и деф (дајре) https://www.youtube.com/watch?v=yDjSD6j_Mjo

* Препоручене композициије за заступљеност фолклора у другим жанровима и стиловима:

- „Јовано, Јованке“ исполнува В. Стефановски <https://www.youtube.com/watch?v=WU4svQMvYhKMw>
- „Градел Илија манастир“ исполнуваат браќата Тавитјан и С. Четковој <https://www.youtube.com/watch?v=sCO6NrDMuwY>
- „Ја излезе Ѓурѓо“ – „Некст тајм“ https://www.youtube.com/watch?v=12pu3mmZD_A
- „Учи ме мајко карај ме“ исполнува „Леб и сол“ <https://www.youtube.com/watch?v=82Xggaktljs>
- „Ој девојче“ исполнуваат Т. Проески и група „Синтезис“ <https://www.youtube.com/watch?v=z6yAnPOjnGc>
- „Ballkaneze“ – Е. Зари/„Балкански“ – Е. Зари https://www.youtube.com/watch?v=v7U4I_szuH8
- „Moliendo Cafe“ – Fanfare Ciocarlia https://www.youtube.com/watch?v=QiHmiZQNGL4&list=PL_uMzflQWShj3WY6ie9fgk3dYiSGPTjpv&index=4
- „Заспо Јанко“ исполнува М. Џачиќ <https://youtu.be/hCibgrsZeBl>
- „Mesečina“ исполнува „TRAG“ https://www.youtube.com/watch?v=XoMGYa_vRhs
- „Kafu mi draga ispeci“, Армира Медуњанин и Анте Гело од гудачкиот квартет „Либра“

<https://youtu.be/0HU1x3Qfgys>

- „Ma fakut muma frumose“ исполнува Б. Крстик <https://youtu.be/PG0WW4nLfi4>

- „Gesi Bağlarında Dolanıyorum“/„Шетајќи низ лозјата во Геси“, исполнува Burçin/Бурчин <https://www.youtube.com/watch?v=-FKfIVIS6AA>

Примери активности:

- **Индивидуална активност:** Сваки ученик самостално пише есеј о карактеристикама народних песама, игара и кола и народних музичких инструмената у својој музичкој традицији, као и о заједничким елементима са музичким традицијама различитих етничких заједница Републике Северне Македоније. Есеје презентују пред вршњацима.
- **Дискусија:** Ученици истражују путем интернета музичко културно наслеђе у нашој земљи, а затим развијају дискусију о важности и начинима очувања тог наслеђа, коју води наставник и у којој сви учествују. На крају износе закључке.
- **Истраживачка активност:** Ученици, подељени у мале групе, кроз различите дигиталне архиве за очување и неговање културног/музичког наслеђа истражују народне песме, игре и кола, као и народне музичке инструменте из локалне музичке традиције и региона. Поред њихове карактеристике и уочавају разлике и сличности. Као резултат истраживања израђују видео и аудио материјале уз примену ИКТ и ВИ и презентују их пред вршњацима.
- **Такмичење:** Ученици се такмиче у извођењу народних песама, игара и кола и у инструменталним наступима, према индивидуалним могућностима. Истичу се најбоља извођења према претходно утврђеним критеријумима.
- **Естетска процена:** Ученици слушају композиције из различитих жанрова у којима је присутна народна музичка традиција (аранжман, хармонизација, садржај, инструменти и сл.). Затим процењују врсте и начине коришћења те традиције у другим жанровима.

Препорука: Због повезивања и трајног усвајања теоријског знања и слушаних дела из основног образовања са средњим образовањем, препоручује се да се прилог – листа изабраних композиција за слушање музике, намењена за трећи образовни период основног образовања, користи и као ресурс у првој години изучавања Музичке уметности у гимназији.

ИНКЛУЗИВНОСТ, РОДНА РАВНОПРАВНОСТ/СЕНЗИТИВНОСТ И ИНТЕРКУЛТУРНОСТ

Наставници у гимназијском образовању подстичу инклузивност кроз активно укључивање свих ученика у наставне активности. Прилагођавају методе рада како би одговарале различитим когнитивним и емоционалним потребама ученика, користећи приступе као што су индивидуализација, диференцијација, тимски рад и вршњачка подршка. При раду са ученицима са попреченостима, наставници примењују

индивидуалне образовне планове који укључују прилагођене резултате учења и стандарде оцењивања и обезбеђују додатну подршку од образовних асистената, медијатора, татора–волонтера и професионалаца из ресурсних центара.

Редовно праћење напретка ученика, посебно оних из рањивих група, од пресудног је значаја. Наставници на време идентификују евентуалне тешкоће и обезбеђују смернице за њихово превазилажење, стварајући подржавајућу средину за остваривање резултата учења. Овај приступ не само да подстиче академска постигнућа, већ гради самопоуздање ученика и њихов осећај припадности.

При промовисању родне равноправности, наставници воде рачуна да не подстичу родно стереотипне улоге при организовању активности. При формирању група за рад или додели задатака, наставници обезбеђују равнотежу између дечака и девојчица, а у примени примера, текстова и илустрација подржавају родну сензитивност и подстичу ученике да превазилазе родне стереотипе. Наставни процес је осмишљен тако да су родна равноправност и етничко/културна сензитивност природни део свих активности, нарочито кроз коришћење, где год је могуће, материјала и садржаја који промовишу интеркултурализам и међуетничку интеграцију.

Наставници упознају ученике са различитим културним перспективама кроз активности које подстичу поштовање различитости у свим ситуацијама. Ово омогућава ученицима развој свести о интеркултурном разумевању и сарадњи, што је основ за стварање и развој кохезивног и хармоничног друштва.

ОЦЕЊИВАЊЕ ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА

Да би омогућио ученицима да остваре очекиване стандарде оцењивања, наставник континуирано прати активности ученика током наставе и учења и прикупља информације о напретку сваког ученика. За учешће у активностима, ученици добијају повратну информацију у којој се указује на ниво успешности у реализацији активности/задатка и дају се смернице за побољшање (формативно оцењивање). У ту сврху наставник прати и оцењује:

- Усмене одговоре на питања постављена од стране наставника или вршњака;
- Учешће и успешност у реализацији вокалне интерпретације и свирања инструмената (правилна примена извођачке технике и знања из музичке теорије у соло, групном или колективном музицирању);
- Учешће и успешност у активностима разумевања слушане музике, креативног музичког израза и у такмичењима и музичким приредбама;
- Истраживачке активности при којима ученик врши посматрање, прикупља податке, представља резултате (табеле, дијаграми) и презентује их;
- Радове (илустрације, презентације, шематске приказе, пројекте, аудио и видео снимке, нотне записе и сл.);

- Писане извештаје са подацима из спроведених истраживања;
- Одговоре на квизове (кратке тестове) који су део наставног процеса.

По завршетку учења сваке теме, ученик добија бројчану сумативну оцену за остварене стандарде оцењивања. Сумативна оцена се утврђује као комбинација резултата оствареног на тесту знања и оцене напретка констатованог кроз различите технике формативног оцењивања. Током и на крају школске године ученик добија бројчане оцене.

Почетак имплементације наставног програма	Школска 2025/2026. година
Институција/ носилац програма	Биро за развој образовања
Сагласно члану 22, став 1 Закона о средњем образовању („Службени гласник Републике Македоније“, бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 42/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16 и 67/17, 64/2018 и „Службени гласник Републике Северне Македоније“ бр. 229/2020 и 78/25), министарка за образовање и науку доноси наставни програм из предмета <i>Музичка уметност</i> за I (прву) годину гимназијског образовања.	бр. _____ _____ година <div style="text-align: right;"> Министарка за образовање и науку, проф. др Весна Јаневска _____ </div>